

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/82/2019
Identifikačné číslo spisu: 1616204762
Dátum vydania rozhodnutia: 18.12.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Milan Lalič
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1616204762.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu X. Ž., bývajúceho v H., Š. XX, zastúpeného JUDr. Ľudmilou Raffáčovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Nerudova 6, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 6 C 109/2016, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 19. júna 2018 sp. zn. 5 Co 128/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Malacky rozsudkom z 21. novembra 2017 č. k. 6 C 109/2016-73 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 4 286,14 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 4 286,14 eur odo dňa 1. júna 2016 do zaplatenia, a to všetko v lehote 30 dní od právoplatnosti rozsudku. Zároveň priznal žalobcovi voči žalovanej nárok na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie mal na základe vykonaného dokazovania preukázané, že uznesením vyšetrovateľa OR PZ Malacky zo dňa 12. júla 2012, ČVS: ORP-93/OVK-MA-2012 bolo voči žalobcovi vznesené obvinenie pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby. Výsledkom úkonov vykonaných v rámci trestného stíhania po vznesení obvinenia bolo, že podozrenie voči žalobcovi sa nepotvrdilo a trestné stíhanie bolo voči nemu zastavené podľa § 215 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku z dôvodu, že skutok, z ktorého bol žalobca obvinený, nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci. Súd prvej inštancie poukázal na ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej súd rozhodujúci o náhrade škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím nie je oprávnený sám posudzovať zákonnosť tohto rozhodnutia, ako rozhodnutia vydaného v inom konaní, ale je viazaný zrušujúcim alebo meniacim rozhodnutím. Uzavrel, že uznesenie o vznesení obvinenia v danom prípade, ktoré bolo následne prokurátorom zastavené podľa § 215 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku, je nezákonným uznesením, na podklade ktorého možno konštatovať, že štátu vznikla povinnosť nahradiť žalobcovi škodu, ktorá mu preukázateľne vznikla v príčinnej súvislosti s ním. Touto škodou boli v zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej

moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“) trovy právneho zastúpenia, ktoré poškodenému vznikli v konaní, v ktorom bolo nezákonné rozhodnutie vydané.

2. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 19. júna 2018 sp. zn. 5 Co 128/2018 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení konštatoval, že súd prvej inštancie vo veci samej riadne zistil skutkový stav veci, vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností z hľadiska posúdenia opodstatnenosti návrhu, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, ktoré v rozhodnutí aj náležite, jasne a výstižne odôvodnil. Vzhľadom na uvedené sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie a obmedzil sa len na konštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvej inštancie v zmysle § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“). O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., lebo napadnuté rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Touto otázkou je: „či štát v každom prípade zodpovedá za škodu spôsobenú v trestnom konaní obvinenému, resp. obžalovanému tým, že trestné stíhanie nebolo ukončené právoplatným rozsudkom, ktorým bola uznaná jeho vina zo spáchania trestného činu, alebo bol spod obžaloby prokurátora oslobodený, resp. jeho trestné stíhanie bolo zastavené, teda bez ohľadu na to, či vznesenie obvinenia (ako právny titul náhrady škody) bolo v čase jeho vydania dôvodné a zákonné, alebo v prípadoch, keď vznesenie obvinenia bolo dôvodné, v súlade s o všetkými zásadami trestného konania (uznesenie o vznesení obvinenia bolo zákonné), štát za škodu nezodpovedá, t. j. štát zodpovedá len za nezákonné rozhodnutie, resp. nesprávny úradný postup a nie za výsledok trestného konania.“

3.1. Podľa jej názoru dovolací súd vo svojich rozhodnutiach uvedenú otázku vyriešil nejednotne, niektoré jeho rozhodnutia - ako uviedla - spočívajú na názore, že podľa zákona č. 514/2003 Z.z. zodpovedá štát za škodu podľa výsledku trestného konania, iné rozhodnutia ale dospeli k záveru o zodpovednosti štátu podľa tohto zákona len v prípade preukázaného nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu.

3.2. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rozhodnutí z 18. augusta 2010 sp. zn. 4 MCdo 15/2009 dospel k záveru, podľa ktorého vtedy, keď došlo k zastaveniu trestného stíhania obvineného alebo jeho oslobodeniu spod obžaloby prokurátora, má sa za to, že uznesenie o vznesení obvinenia je nezákonné, pričom rozhodujúcim kritériom je samotný výsledok trestného konania. „Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z.z. Súdna judikatúra dôvodila, že zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu zodpovedá, aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym, či nezákonným zásahom štátu proti občanovi (fyzickej osobe) bola odčinená. Systematickým a logickým extenzívnym výkladom dospela k záveru, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že občan čin nespáchal a že trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím...“

3.3. Najvyšší súd ale v rozhodnutí z 30. júla 2008 sp. zn. 3 Cdo 201/2007 (dovolaateľka zrejme v dôsledku písárskej chyby označila rozhodnutie sp. zn. 3 Cdo 21/2007) dospel k záveru, podľa ktorého „niektoré zásahy do osobnosti fyzickej osoby, ktoré sa zdanlivo javia ako odporujúce objektívnemu právu, nemožno považovať za neoprávnené vtedy, keď sú dané okolnosti vylučujúce neoprávnenosť zásahu. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde vtedy, keď zasahujúcim je orgán štátu pri plnení jeho úloh vyplývajúcich zo zákona. V danom prípade dochádza k stretu dvoch záujmov - individuálneho záujmu fyzickej osoby do osobnosti ktorej sa zasahuje, s vyšším (verejným) záujmom, ktorému sa priznáva prednosť. Teda nejde o neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby vtedy, keď je proti nej vznesené obvinenie z trestného činu. Na tom sa nič nemení ani v prípade, ak by neskoršie došlo k oslobodeniu spod obžaloby.“

3.4. Podobne najvyšší súd v rozhodnutí z 30. septembra 2009 sp. zn. 1 Cdo 64/2008 vyslovil právny

názor, že „uznesenie o vznesení obvinenia neobsahuje konečný záver o spáchaní trestného činu a vine obvineného. Toto rozhodnutie je vydané na základe dôvodného podozrenia, že obvinený spáchal trestný čin (až na podklade zistených skutočností je dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin bol spáchaný určitou osobou). Ak dôjde k oslobodeniu spod obžaloby, nemusí to vždy znamenať, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané nesprávne (v rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku). Jednotlivé dôvody oslobodenia spod obžaloby nemajú z hľadiska hodnotenia správnosti uznesenia o vznesení obvinenia rovnaký význam.“

3.5. Podľa názoru dovolateľky v danom prípade nešlo o žiadny svojvoľný postup orgánov činných v trestnom konaní, ale o jediný možný a zákonný postup. Vznesenie obvinenia bolo jediné rozhodnutie, ktoré bolo v právnom štáte možné od orgánov činných v trestnom konaní očakávať a nakoľko toto rozhodnutie nebolo zrušené pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom, toto rozhodnutie je nutné považovať za zákonné. Zastavenie trestného stíhania obvineného, ktoré má účinky ako oslobodzujúci rozsudok, v žiadnom prípade nemôže takéto rozhodnutie nahradiť, nakoľko pre prijatie rozhodnutia o vine, resp. o oslobodení obžalovaného spod obžaloby zákon kladie odlišné nároky ako pre prijatie rozhodnutia o vznesení obvinenia osobe podozrivej z páchania trestnej činnosti. Zákon č. 514/2003 Z.z. pojem nezákonné rozhodnutie explicitne nedefinuje. To, či bolo vydané nezákonné rozhodnutie, sa musí vždy posudzovať so zreteľom na konkrétny prípad, t. j. nie je možné akýmkoľvek rozhodnutím všeobecného (ale aj ústavného) súdu priamo prejedukovať nezákonnosť každého rozhodnutia v prípadoch vedeného trestného konania, ktoré bolo ukončené inak, ako odsudzujúcim rozsudkom. Zákon č. 514/2003 Z.z. určuje, že podmienky zodpovednosti za škodu sú ustanovené v tomto zákone a ten ustanovuje, že štát zodpovedá za nezákonné rozhodnutie a nie za výsledok trestného konania. Z uvedených dôvodov dovolateľka navrhla napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že orgánom činným v trestnom konaní nič nebránilo, aby vykonali dokazovanie v takom rozsahu a v takej kvalite, aby uznesenie o vznesení obvinenia za vyšetrovaný skutok mohlo byť skutočne považované za dôvodné a aby v trestnom konaní bola spoľahlivo preukázaná vina konkrétneho páchatel'a. Poukázal zároveň na § 3 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z., v zmysle ktorého je zodpovednosť štátu objektívna a nemožno sa jej zbaviť. Žalobca navrhol dovolanie podľa § 447 písm. c/ C.s.p. odmietnuť ako procesne neprípustné.

5. Najvyšší súd nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 C.s.p. a v súlade s jeho ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b/ C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej treba odmietnuť.

7. Dovolateľka prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8.1. Dovolací dôvod v tomto prípade dovolateľ vymedzí tak, že formuluje konkrétnu právnu otázku, ktorá je v judikatúre najvyššieho súdu riešená rozdielne, a odôvodní, v čom tento rozpor spočíva. Právne posúdenie existencie rozdielnej rozhodovacej praxe je tak jadrom dovolacieho konania (dovolacím dôvodom), ktoré bude najvyšší súd riešiť za účelom posúdenia, či má rozhodnúť meritórne, alebo procesne. V tomto prípade dovolateľ nie je povinný načrtnúť svoj vlastný návrh riešenia právnej otázky, pretože predpokladom prípustnosti tu je práve iba rozdielnosť rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, a nie to, že odvolací súd pri riešení právneho problému údajne nejako pochybil.

8.2. Ale aj napriek tomu z dovolateľom popísanej rozdielnosti rozhodovacej praxe musí byť zrejmé, že zo zrušenia alebo zmeny rozhodnutia odvolacieho súdu môže mať dovolateľ priamo a objektívne procesný

prospech. Inak dovolateľ nebude subjektívne legitimovaný na podanie dovolania.

8.3. Konkludujúc, predpokladom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. je z hľadiska rozhodovanej veci relevantná právna otázka, ktorá je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu riešená rozdielne v čase rozhodovania odvolacieho súdu, a zároveň (kumulatívne), že zo zrušenia a zmeny rozhodnutia odvolacieho súdu bude mať dovolateľ priamo a objektívne procesný prospech.

9. Uvedené predpoklady prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. žalovaná riadne nevymedzila; okrem uvedenia rozdielnych konkrétnych rozhodnutí najvyššieho súdu nespomenula, že tento rozpor v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu už bol v čase vyhlásenia napadnutého rozsudku vyriešený, čiže riešená právna otázka nie je (resp. nemala by byť) v čase rozhodovania najvyššieho súdu rozporná, v dôsledku čoho nebol splnený prvý a základný predpoklad prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.

10. Z rozhodnutia najvyššieho súdu z 18. augusta 2010, sp. zn. 4 MCdo 15/2009 (R 37/2014) vyplýva, že: „Zmyslu a účelu § 6 ods. 1 veta prvá zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov zodpovedá len taká interpretácia, v zmysle ktorej rovnaké dôsledky ako zrušenie nezákonného uznesenia o začatí trestného stíhania a o vznesení obvinenia, má tiež rozhodnutie o zastavení trestného stíhania vydané z dôvodu, že sa nepotvrdil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným“.

11. Po rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 4 MCdo 15/2009 najvyšší súd nevydal rozhodnutie, ktoré by v porovnaní s týmto rozhodnutím bolo založené na odlišných právnych záveroch (porovnaj rozhodnutia z 30. marca 2011 sp. zn. 3 Cdo 194/2010, z 30. januára 2011 sp. zn. 4 Cdo 54/2011, z 12. decembra 2012 sp. zn. 7 Cdo 145/2011, z 19. júna 2013 sp. zn. 7 Cdo 87/2012 a z 19. februára 2014 sp. zn. 7 MCdo 27/2012). Tieto rozhodnutia spočívajú na právnych záveroch zodpovedajúcich aj záverom ústavného súdu, ktorý v rozhodnutí zo 7. júla 2016 sp. zn. I. ÚS 320/2016 konštatoval, že „nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Rozhodujúcim meradlom opodstatnenosti (zákonosti) začatia (vedenia) trestného stíhania je neskorší výsledok trestného konania“, a ktorý k tomu v ďalšej časti svojho rozhodnutia dodal, že „pre posúdenie nezákonnosti rozhodnutia, resp. postupu orgánu činného v trestnom konaní, nie je rozhodujúce, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie obvineného, ale to, či sa ich podozrenie v trestnom konaní potvrdilo právoplatným súdnym rozhodnutím. Ústavný súd konštatuje, že ak bolo trestné stíhanie konkrétnej osoby zastavené z dôvodu, že sa skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený, uznesenie, ktorým bolo obvinenému obvinenie vznesené a tiež aj záväzný pokyn prokurátora na vznesenie obvinenia (ak bolo obvinenie vznesené na základe pokynu prokurátora) sú vždy nezákonné, zasahujúce do základných práv jednotlivca“.

12. Z uvedeného vyplýva, že od publikovania rozhodnutia č. 37/2014 Zb. stanovisk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR sa rozhodovacia prax najvyššieho súdu ustálila (nie je rozdielna) v tom, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby (prejednávany prípad), treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že „obvinený“ čin nespáchal, takže trestné stíhanie proti nemu nemalo byť vôbec začaté. Ak začalo, išlo o chybné či nedbalé alebo nezodpovedné uplatňovanie verejnej moci, majúce za následok vznik nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Rozhodujúcim meradlom (ne)zákonosti začatia (vedenia) trestného stíhania je teda konečný výsledok trestného konania. Ide totiž o zodpovednosť objektívnu, resp. absolútnu objektívnu zodpovednosť štátu za výsledok, pri ktorej v žiadnom prípade neprichádza do úvahy možnosť liberácie štátu, lebo v opačnom prípade by súd poskytol jeho „nezákonnosti či brutalite plášť práva“.

13. S poukazom na uvedené dovolací súd uzatvára, že v dovolaní nastolená právna otázka nie je v súčasnosti dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 249/2018, 3 Cdo 156/2017, 5 Cdo 60/2017, 8 Cdo 177/2017). Žalovaná preto predpoklad prípustnosti dovolania riadne nevymedzila, resp. ho vymedzila arbitrárne, preto najvyšší súd dospel k

záveru, že dovolanie žalovanej nie je podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. prípustné.

14. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 druhá veta C.s.p.).

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.